

УДК 336.71:005.334.7(477)

А. Б. Ісмаїлов, здобувач

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

**АЛГОРИТМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ТА СИСТЕМНОГО
АНТИКРИЗОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ****А. Б. Исмаилов**, соискатель

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

**АЛГОРИТМ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОМПЛЕКСНОГО И СИСТЕМНОГО
АНТИКРИЗИСНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ
УКРАИНЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ КРЕДИТОВАНИЯ СУБЪЕКТОВ
ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ****Arsen Ismailov**, aspirant

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

**ALGORITHM PROVIDING INTEGRATED AND SYSTEMIC ANTI-CRISIS
REGULATION OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE FOR DEVELOPMENT
OF LENDING OF SUBJECTS OF THE ECONOMY**

У межах статті проаналізовано теоретичні основи до розкриття сутнісних характеристик антикризового регулювання банківської системи для розвитку кредитування суб'єктів господарювання. Визначено наукові підходи, які розкривають розуміння і сутність вихідних положень механізму антикризового регулювання банківської системи та його реалізації. Ідентифіковано необхідні функції та принципи з антикризового регулювання банківської системи за основними напрямками. Систематизовано зарубіжний досвід антикризового регулювання банківської системи та можливості його адаптації в Україні. Визначено інструментарій формування концепції антикризового регулювання банківської системи України. Запропоновано стратегічні напрями удосконалення антикризового регулювання банківської системи в Україні, а саме: гарантування збереження вкладів у банківських установах; контроль за ціловим використанням кредитів рефінансування; обмеження боргового тиску на позичальників; надання гарантій за міжбанківськими кредитами; формування системи моніторингу за порушенням фінансової стійкості банківської системи; рекапіталізація банків; удосконалення системи управління ризиками банківської системи. Розроблено основні складові алгоритму забезпечення комплексного та системного антикризового регулювання відносин у функціонуванні банківської системи.

Ключові слова: кредитування суб'єктів господарювання; банківська система; антикризове регулювання; концепція антикризового регулювання; грошово-кредитна політика, фінансова стійкість; банківська криза.

Проанализированы теоретические основы к раскрытию сущностных характеристик антикризисного регулирования банковской системы для развития кредитования субъектов хозяйствования. Определены научные подходы, раскрывающие понимание и сущность исходных положений механизма антикризисного регулирования банковской системы и его реализации, который предусматривает обеспечение финансовой устойчивости банковской системы при любых социально-экономических и политических трансформаций в мире на основе применения соответствующего инструментария, средств антикризисного регулирования. Идентифицированы необходимые функции и принципы с антикризисного регулирования банковской системы по основным направлениям. Систематизированы зарубежный опыт антикризисного регулирования банковской системы и возможности его адаптации в Украине. Разработаны основные составляющие алгоритма обеспечения комплексного и системного антикризисного регулирования отношений в функционировании банковской системы (предыдущая аналитическая оценка, формирование стратегии антикризисного регулирования, распределение полномочий по реализации антикризисной политики, реализация стратегических мероприятий; налаживание внешних отношений, анализ проведенных мероприятий и разработка направлений их совершенствования).

Ключевые слова: кредитование субъектов хозяйствования; банковская система; антикризисное регулирование; концепция антикризисного регулирования; денежно-кредитная политика; финансовая устойчивость; банковский кризис.

The theoretical basis for the disclosure of the essential characteristics of the anti-crisis regulation of the banking system for the development of lending to business entities is analyzed. Scientific approaches that reveal the understanding and essence of the initial provisions of the mechanism of anti-crisis regulation of the banking system and its implementation are defined, which provides for the financial stability of the banking system in any socio-economic and political transformations in the world based on the use of appropriate tools and anti-crisis regulation tools. The necessary functions and principles were identified from the anti-crisis regulation of the banking system in the main areas. The foreign experience of anti-crisis regulation of the banking system and the possibility of its adaptation in Ukraine are systematized. The main components of the algorithm for providing comprehensive and systemic anti-crisis regulation of relations in the functioning of the banking system.

Key words: crediting of economic entities; banking system; anti-crisis regulation; concept of anti-crisis regulation; monetary policy; financial stability, banking crisis.

Постановка проблеми. Банківська система кожної держави, незалежно від її економічної моделі та організації суспільних відносин, відіграє провідну роль у забезпеченні руху фінансових потоків. Стійкий розвиток економіки, у т. ч. її важливої ланки – банківської системи, є ключовою проблемою сучасності. Нестабільність національних економік, нерівномірність економічного розвитку окремих країн, які посилюються спекулятивними операціями банків, призводять до національних банківських криз та є наслідком світових фінансових потрясінь. Розглядаючи банківську систему з погляду виконання нею функції фінансового посередництва, можна стверджувати, що вона пов'язана з динамікою розвитку та поточним станом економіки.

Кризи, що супроводжують сучасне банківське співтовариство, неминучі і виникають періодично. Глобальні кризові явища суттєво впливають, передусім, на макроекономічну стабільність країн, про що наочно свідчить ситуація в Україні та, як наслідок, значно послаблюють банківську ресурсну базу, що негативно впливає на фінансові результати діяльності банківської системи та на його кредитне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації ефективного антикризового регулювання банків та банківської системи досліджували О. Абакуменко, Н. Версаль, В. Виговська, В. Вовк, Н. Гребеник, А. Грязнова, Г. Карчева, В. Коваленко, О. Крухмаль, В. Маргасова, В. Міщенко, Ф. Мишкін, А. Муричев, О. Рожко, К. Раєвський, В. Савченко, Т. Смовженко, О. Тавасієв, Г. Шиназі та ін.

Сучасні інструменти регулювання кризових явищ у банківській системі знайшли відображення у наукових працях таких дослідників: О. Барановського, Т. Васильєвої, В. Гейця, О. Дзюблюка, О. Діденко, І. Дьяконової, А. Єпіфанова, Ю. Заруби, С. Захаріна, О. Колодізева, А. Кузнецової, С. Леонова, А. Мороза, Ю. Ніколаєнка, В. Прокопенко, С. Реверчука, І. Сала, Н. Ткаченко, Н. Шульги та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне вченим і фахівцям, які досліджують антикризове регулювання банківської системи для розвитку кредитування суб'єктів господарювання, зазначимо, що більшість з них охоплюють актуальні питання у сфері антикризового управління фрагментарно і не враховують необхідності вдосконалення наявного аналітичного інструментарію для якісного та кількісного оцінювання системи антикризового регулювання банківської системи в сучасних умовах. Невирішеною залишається сукупність теоретичних та прикладних питань, пов'язаних з уточненням термінології антикризового регулювання в банківській системі для розвитку кредитування суб'єктів господарювання, та розроблення заходів, спрямованих на забезпечення стійкого її функціонування та розвитку.

Мета статті. Головною метою цієї статті є поглиблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення антикризового регулювання банківської системи України для розвитку кредитування суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз впливу світової фінансової кризи на діяльність банків України протягом останніх років дозволив зробити висновок, що сьогодні ще не розроблено ефективного, діючого механізму антикризового управління банківською діяльністю, орієнтованого на прогнозування, подолання, обмеження поширення кризи в банківській системі на всіх її рівнях – макро- та мікроекономічному. Істотною прогалиною антикризового управління банківською діяльністю на сучасному етапі є відсутність системності та чіткого окреслення рівнів антикризового управління з визначенням їх видів, інструментів та конкретних цілей. Саме відсутність системності антикризового менеджменту та антикризового регулювання призводить до неврахування взаємозв'язків між елементами системи, до відсутності єдиної спрямованості, а, відповідно, і до невисокої ефективності реалізованих заходів.

Аналіз наукової літератури присвяченої дослідженню антикризового регулювання банківської системи дозволило ідентифікувати певні нерозкриті аспекти в існуючих поглядах. Так, наприклад, Д. Нойбергер [10] пропонує розрізняти превентивний та проєктивний нагляд за діяльністю банків, а також конкурентну політику (рис. 1).

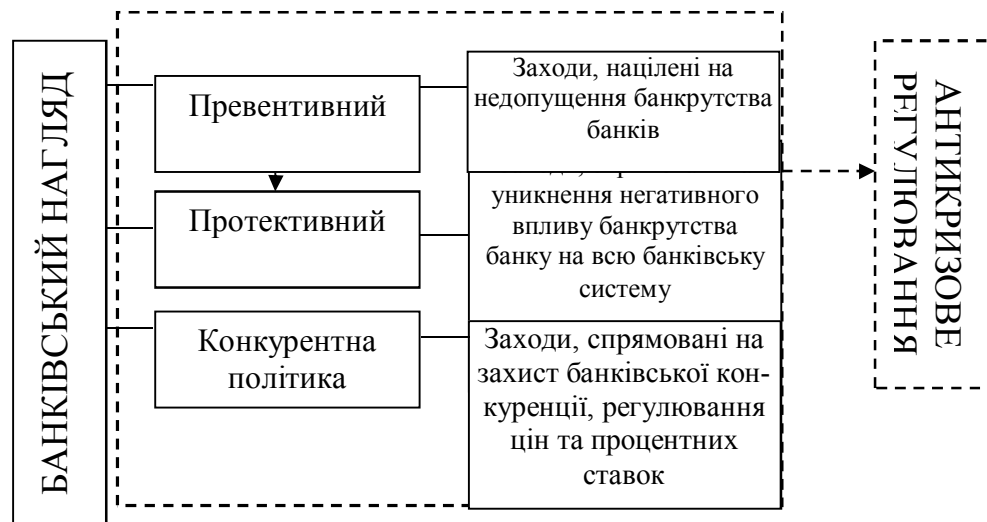

Рис. 1. Місце антикризового регулювання у класифікації видів банківського нагляду за Д. Нойбергером

Джерело: [10].

Як бачимо з рис. 1, превентивний та протективний нагляд тісно переплітається з антикризовим регулювання банківської системи, маючи на меті уникнення появи кризи та подальшого банкрутства банку, а також недопущення руйнівного впливу банкрутства на інші елементи банківської системи. Має місце й інша класифікація, запропонована О. Хаб'юком [174], згідно з якою залежно від етапу функціонування банків виділяють вступний, пруденційний та ліквідаційний нагляд за діяльністю комерційних банків. Залежно від виду нагляду на кожному етапі існування комерційного банку виділимо інструменти, які застосовуються в межах антикризового регулювання центрального банку. Так, вітчизняні автори [1; 4; 5] виділяють фінансові, операційні та структурні інструменти антикризового регулювання банківської системи.

На рис. 2 розглянуто основні види державного антикризового регулювання банками згідно з даною класифікацією.

Рис. 2. Класифікація інструментів державного антикризового регулювання
Джерело: [96; 116; 124; 138].

Проте розглянуті підходи не розглядають взаємозв'язок між різними рівнями антикризового регулювання банківською діяльністю та не визначають належного рівня кредитного забезпечення суб'єктів господарювання.

Процес недопущення та подолання кризи в банківській системі України являє собою комплексну систему відповідних заходів на рівні окремого банку та антикризового регулювання на рівні відповідальних державних органів. Це дозволяє стверджувати про необхідність формування концепції антикризового управління банківською системою України (рис. 3).

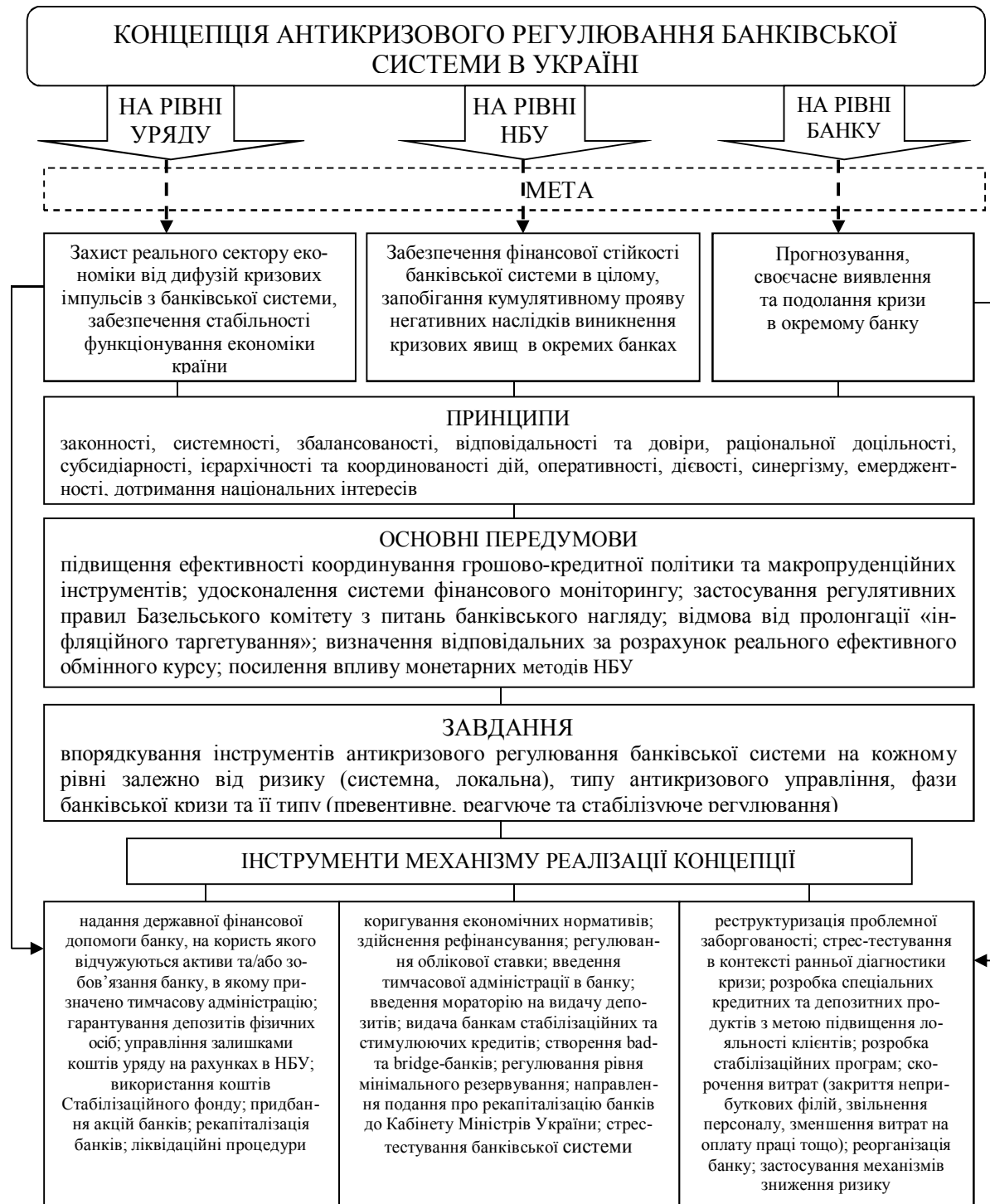

Рис. 3. Схематична інтерпретація складових концепції антикризового регулювання банківської системи України для кредитного забезпечення суб'єктів господарювання

Джерело: розроблено та складено автором.

Підтримка стабільності на рівні окремих банків, а також всієї банківської системи; недопущення виникнення кризи в банку, що є серйозним ризиком для діяльності банків-конкурентів, і, відповідно, банківської системи, та разом з тим знижує загальний потенціал розвитку економіки країни; якісне прогнозування та попередження появи банківських криз; розробка стратегії поведінки на випадок настання кризової ситуації в банку та в банківській системі; вчасне застосування інструментів антикризового регулювання в залежності від кризової ситуації, що склалася або прогнозується; ліквідація зовнішніх і внутрішніх ознак виникнення кризи; уникнення банкрутства банківських установ; забезпечення здатності банків до самоорганізації та підтримки стабільності; зменшення негативних наслідків впливу банкрутства банків на загальний стан банківської системи.

Визначено, що за умови поширення кризових явищ у банківській системі України на перший план виходить проблема побудови ефективної антикризової політики відносин, яка орієнтована на формування позитивного інформаційного фону у функціонуванні банківської установи. Найбільш помітним проявом кризового стану банківської системи, у даному аспекті, є неконтрольований відтік коштів кредиторів, наслідком чого є втрата стабільності ресурсної бази та проблеми з ліквідністю.

Слід зауважити, що Національний банк України має статус державного, тому деякі науковці не вважають доцільним виокремлювати рівень Уряду та НБУ як окремі рівні антикризового регулювання, а відносити антикризову політику двох даних органів до державного рівня. Проте незважаючи на державний статус, згідно з законодавством НБУ є незалежним органом, крім того, інструменти на рівні центрального банку та на рівні Уряду не дублюються. Так, інструменти антикризового регулювання зазначених державних органів визначаються їх повноваженнями, а отже, це є четвертим аргументом, що обґрунтовує доцільність запропонованої багаторівневої системи антикризового регулювання.

Важлива роль системного дослідження антикризового регулювання банківської системи, що включає антикризове регулювання на рівні Уряду та центрального банку і антикризовий менеджмент на рівні банківських установ обумовлена наступним:

- а) підтримка стабільності на рівні окремих банків, а також всієї банківської системи;
- б) недопущення виникнення кризи в банку, що є серйозним ризиком для діяльності банків-конкурентів, і, відповідно, банківської системи, та разом з тим знижує загальний потенціал розвитку економіки країни;
- в) якісне прогнозування та попередження появи банківських криз;
- г) розробка стратегії поведінки на випадок настання кризової ситуації в банку та в банківській системі;
- г) вчасне застосування інструментів антикризового регулювання та менеджменту в залежності від кризової ситуації, що склалася або прогнозується;
- д) ліквідація зовнішніх і внутрішніх ознак виникнення кризи;
- е) уникнення банкрутства банківських установ;
- є) забезпечення здатності банків до самоорганізації та підтримки стабільності;
- ж) зменшення негативних наслідків впливу банкрутства банків на загальний стан банківської системи [6].

Вказані причини, що обумовлюють необхідність реалізації антикризового регулювання та антикризового менеджменту, дозволяють виокремити три основні завдання, які мають бути реалізовані системою антикризового управління банківською діяльністю:

- а) попередження кризи;
- б) нейтралізація кризи;
- в) подолання негативних наслідків кризових явищ та повернення до докризових параметрів діяльності.

Відповідно до кожної з окреслених цілей, пропонується виділити превентивне, реагуюче та стабілізуюче антикризове управління банківською діяльністю.

Як відображено на рис. 3, систему антикризового регулювання банківською діяльністю можна розглядати у двох розрізах:

а) залежно від суб'єкту управління; б) залежно від глибини кризової ситуації в банківській системі або в окремому банку.

Залежно від суб'єкта антикризового регулювання банківською діяльністю можна виділити три рівні даної системи: а) антикризове регулювання на рівні Уряду; б) антикризове регулювання на рівні центрального банку; в) антикризовий менеджмент на рівні окремої банківської установи [9].

Взаємодія елементів системи антикризового регулювання банківської системи відображена на рис. 4.

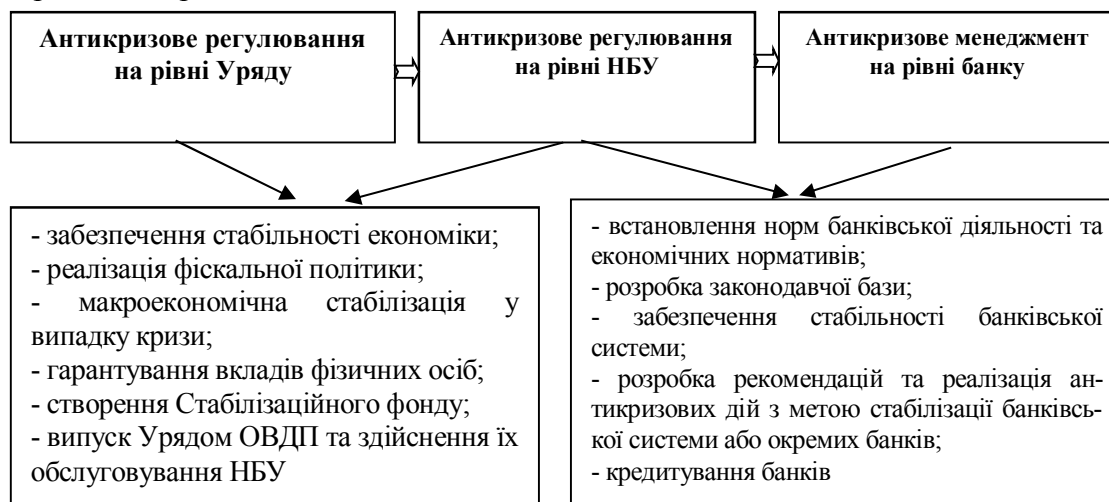

Рис. 4. Особливості взаємодії елементів системи антикризового регулювання банківської системи для поліпшення процесу кредитного забезпечення

Джерело: систематизовано автором.

Досліджувати заходи, спрямовані на антикризове регулювання банківською діяльністю, необхідно у взаємозв'язку антикризового менеджменту, який реалізується безпосередньо в банку, та антикризового регулювання, суб'єктами якого є Уряд та НБУ. Банківський антикризовий менеджмент у значній мірі взаємопов'язаний з державним антикризовим регулюванням та визначається його інструментами.

Таким чином, як видно з рис. 4, система антикризового регулювання банківською діяльністю характеризується ієрархічністю. Тобто у контексті антикризового впливу кожен рівень взаємодіє безпосередньо з наступним: «Уряд – НБУ» та «НБУ – банк/банківська система».

Серед основних аспектів взаємодії антикризового регулювання на рівні НБУ та антикризового менеджменту в банках виділимо наступні:

а) важливою умовою поєднання інтересів держави та комерційних банків є розробка нормативної бази організації банківської діяльності. Встановлення обов'язкових нормативів, норм обов'язкового резервування як інструментів антикризового регулювання діяльності банків передбачає обов'язкове виконання зазначених вимог банками. Встановлення цих нормативів виконує роль превентивного регулювання, тобто такого, що спрямоване на недопущення та попередження кризових явищ в банківській системі;

б) інструменти, застосовувані центральним банком та іншими державними органами з метою антикризового регулювання діяльності банківської системи, зорієнтовані на забезпечення стабільності комерційних банків. При загрозі або настанні банківської кризи, НБУ реалізує заходи антикризового характеру, серед яких, наприклад, рекапіталізація

банків, рефінансування, введення тимчасової адміністрації та інші. Зазначені інструменти спрямовані на конкретні банки, а, отже, антикризове регулювання знаходиться у тісному взаємозв'язку з антикризовим менеджментом в банку. Так, наприклад, при призначенні центральним банком тимчасового адміністратора у фінансово-кредитній установі, він здійснює саме антикризове управління даним банком, реалізуючи відповідні заходи та застосовуючи такі інструменти, які допоможуть здійснити ефективну санацію установи та повернути її до звичайного режиму діяльності;

в) антикризове регулювання діяльності банківської системи може мати також рекомендаційний характер: НБУ розробляє рекомендації стосовно реагування на певні негативні фактори середовища; банки, в свою чергу, можуть застосовувати їх при реалізації антикризового управління;

г) стабілізаційні заходи державного антикризового регулювання спрямовані на вихід із кризи та подолання негативних її наслідків на банки: НБУ або Уряд застосує інструменти, а банківські установи їх реалізують, або враховують в своїй діяльності (залежно від характеру антикризових інструментів – директивного або рекомендаційного);

г) з допомогою фінансових, операційних та структурних антикризових інструментів НБУ реагує на розвиток кризових явищ в банківській системі. Вступні бар'єри, а також проведення стрес-тестування банківської системи країни є за своєю сутністю превентивними, попереджувальними заходами. Окрім цього, якщо має місце банківська системна криза НБУ реагує на її появу прийняттями відповідних постанов або введенням обмежень. Можна також стверджувати про наявність заходів, які сприяють стабілізації діяльності банків після подолання кризи [3].

Таким чином, антикризове регулювання має місце:

1) у випадку системної банківської кризи; тоді воно спрямоване на нейтралізацію подальшого розвитку проблем в банках країни;

2) у випадку бездіяльності або низької ефективності антикризового менеджменту в банку; у цьому разі антикризове регулювання з боку НБУ буде спрямовано на конкретну установу (установи).

Серед основних аспектів взаємодії антикризового регулювання на рівні уряду та на рівні НБУ зауважимо такі:

а) у контексті антикризового регулювання банківської діяльності уряд взаємодіє безпосередньо з центральним банком, а не з окремими банківськими установами. Крім того, інструменти даного рівня орієнтовані на подолання системної кризи, а не часткових випадків локальних банківських криз;

б) на етапі превентивного антикризового регулювання банківської системи серед інструментів уряду можна відзначити інструменти фінансової політики. Так, ефективність державного антикризового регулювання у великій мірі визначається ефективністю взаємодії урядової фінансової та грошово-кредитної політики НБУ. Наразі серйозною причиною макроекономічної нестабільності є відсутність якісних комунікацій між урядом та центральним банком України. Це, в свою чергу, поглиблює кризове становище банківської системи. Для вирішення цієї проблеми потребують розробки нормативно-правові основи взаємодії уряду та центрального банку стосовно інструментів комунікації при реалізації антикризової політики.

Загалом, уряд з метою антикризового регулювання може використовувати наступні інструменти:

а) превентивне антикризове регулювання: - введення податку на відсотковий дохід за депозитами фізичних осіб; - введення обов'язкового збору з купівлі валюти до Пенсійного фонду України; - управління залишками на рахунках уряду в НБУ.

б) реагуюче та стабілізуюче антикризове регулювання: створення Стабілізаційного фонду в державному бюджеті, кошти якого використовуються на рефінансування або обслуговування кредитів, отриманих банками в іноземних позичальників, на надання

фінансової допомоги банкам (кредитування, капіталізацію); надання дозволу Уряду придбавати акції банків в обмін на державні облігації чи за рахунок інших запозичень, отриманих понад планові обсяги з відповідним коригуванням державного боргу тощо; капіталізація банків за рахунок держави, тобто націоналізація банків; збільшення статутних капіталів державних банків з метою покращення становища із кредитуванням економіки країни; припинення практики односторонньої зміни умов укладених кредитних договорів та договорів банківського вкладу; продаж урядом ОВДП Національному банку України з метою надання можливості фінансування процесів рекапіталізації банківських установ; - надання державної фінансової допомоги на користь якого відчужуються активи та/або зобов'язання банку, в якому призначено тимчасову адміністрацію, в тому числі санаційному банку [3].

Як бачимо, перераховані інструменти спрямовані на регулювання системних банківських криз. Так, велика кількість інструментів та методів антикризового менеджменту в банках застосовується згідно з рішенням або за призначенням Національного банку України або Уряду. Це стосується як заходів із попередження кризи, так і її нейтралізації. Зазначене свідчить про досить умовний розподіл антикризового управління та антикризового регулювання. Так наприклад, К.Трофімов [8] стверджує, що регулюючі методи з боку центрального банку є основними антикризовими заходами стосовно комерційних банків. Серед методів державного антикризового регулювання він розрізняє попереджувальні та примусові, що застосовуються до банків у разі негативного впливу нестабільної діяльності установи на інтереси вкладників та кредиторів.

Висновки і пропозиції. Отже, на нашу думку, слід вважати державне антикризове регулювання та антикризовий менеджмент взаємодоповнюючими категоріями. Орієнтуючись на дотримання нормативів та вимог центрального банку за умов стабільної діяльності, а також на застосування заходів антикризового регулювання за умов виникнення кризи, банки мають створювати та впроваджувати системи антикризового менеджменту.

Так, НБУ та уряд, здійснюючи антикризове регулювання, визначає умови, встановлює певні межі, в рамках яких банки, в свою чергу, реалізують антикризовий менеджмент та застосовують його інструменти. Необхідність розробки концептуальних засад створення системи антикризового менеджменту та антикризового регулювання обумовлена і тим, що банки знаходяться в постійній взаємодії між собою, а також із центральним банком та іншими суб'єктами ринку фінансових послуг. Така комплексна система дозволить отримати переваги за рахунок ефекту синергії. Крім того, це дасть можливість знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій в діяльності окремих банків, що матиме позитивний ефекти на всю банківську систему, оскільки криза одного банку становить загрозу для стабільності функціонування та кредитування інших банківських установ.

Кожен з елементів системи антикризового управління банківською діяльністю характеризується власними цілями. Так, метою антикризового регулювання на рівні Уряду є реалізація необхідних заходів та інструментів для мінімізації негативного впливу кризи на економіку в цілому.

Список використаних джерел

1. Мартиненко В. П. Особливості банківської кризи в Україні / В. П. Мартиненко, Т. І. Євченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 1. – С. 10–13.
2. Лаврушин О. И. Банковский менеджмент : учебник / О. И. Лаврушин. – М. : Кнорус, 2011. – 560 с.
3. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Пилипенко Л. М. Забезпечення фінансової безпеки України в умовах присутності іноземного капіталу у національній банківській системі / Л. М. Пилипенко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3. – С. 287–296.

5. Роговський С. О. Аналіз впливу макросередовища на банківський сектор України / С. О. Роговський // Економіка та держава. – 2014. – № 5. – С. 75–80.
6. Управління ризиками банків : монографія : у 2 т. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 283 с.
7. Харазішвілі Ю. М. Адаптивний підхід до визначення стратегічних орієнтирів економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Ю. М. Харазішвілі, Є. В. Дронь // Економіка України. – 2014. – № 5. – С. 28–45. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_5_3.
8. Юхименко Т. В. Сучасні вектори розвитку банківського сектору в Україні та світі / Т. В. Юхименко // Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С. 130–133.
9. Шумська С. С. Методологічні аспекти оцінки капіталізації / С. С. Шумська // Капіталізація економіки України : наук. доп. / [за ред. В. М. Гейця, А. А. Гриценка]. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – С. 36–41.
10. Benigno G. Financial crises and macro-prudential policies / Benigno G., Chen H., Otrók C. // *Journal of International Economics*. – 2012. – № 6.

References

1. Martynenko, V.P., Yevenko, T.I. (2012). Osoblyvosti bankivskoi kryzy v Ukraini [Features of the banking crisis in Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnoscyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, no.1, pp. 10–13 (in Ukrainian).
2. Lavrushyn, O.Y. (2011). *Bankovskiy menedzhment [Banking Management]*. Moscow: Knoruc (in Russian).
3. Polozhenni pro poriadok formuvannia ta vykorystannia bankamy Ukrainy rezerviv dlia vidshkoduvannia mozhyvykh vtrat za aktyvnymy bankivskymy operatsiyamy [Provisions on the procedure for the formation and use by banks of Ukraine of the reserves for reimbursement of possible losses through actual banking operations]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
4. Pylypenko, L.M. (2013). Zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh prysutnosti inozemnoho kapitalu u natsionalnii bankivskii systemi [Providing of financial safety of Ukraine in the conditions of being of foreign capital in bank to the system]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, financy, pravo – Foreign trade: economy, finances, right*, no. 3, pp. 287–296 (in Ukrainian).
5. Rohovskyi, S.O. (2014). Analiz vplyvu makrosередovyscha na bankivskiyi sektor Ukrainy [Analysis of influence of macroeconomic environment on the bank sector of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, no. 5, pp. 75–80 (in Ukrainian).
6. Yepifanov, A., Vasyliieva, T., Kozmenko, C. (2012). *Upravlinnia ryzykamy bankiv [Management risk of banks]*. (Vols. 1-2). Т. 1: Upravlinnia ryzykamy bazovykh bankiv [Vol. 1. Management by the risk of base bank transactions]. Cumy : DVNZ «UABC NBU» (in Ukrainian).
7. Kharazishvili, Yu., Dron, V. (2014). Adaptivnyi pidkhid do vyznachennia stratehichnykh oriientyriiv ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Adaptation going near determination of strategic reference-points of economic security of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, no. 5, pp. 28–45. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_5_3
8. Yukhymenko, T. (2015). Suchasni vektory rozvytku bankivskoho sektoru v Ukraini ta sviti [Modern vectors of development of bank sector in Ukraine and in the world]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, no. 10, pp. 130–133 (in Ukrainian).
9. Shumska, C. (2007). Metodolohichni aspekty otsinky kapitalizatsii [Methodological aspects of estimation of capitalization]. *Kapitalizatsiia ekonomiky Ukrainy: nauk. dop. – Capitalization of economy of Ukraine: scientific lecture*. Kyiv: Ін-т економіки та прогнозування НАН України. pp. 36–41 (in Ukrainian).
10. Benigno, G., Chen, H., Otrók, C. (2012). Financial crises and macro-prudential policies. *Journal of International Economics*. no. 6, pp. 45–56 (in Ukrainian).

Ісмаїлов Арсен Бекташевич – здобувач, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Исмаилов Арсен Бекташевич – соискатель, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Arsen Ismailov – aspirant, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: arsbank2005@gmail.com